

Regeringskansliet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier

Er beteckning: Ju2024/00057

Lännsstyrelsen i Västra Götaland (nedan Lännsstyrelsen) yttrar sig över betänkandet *Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier* (SOU 2024:1).

Sammanfattning

Lännsstyrelsen tillstyrker de delar av utredningens förslag som rör det straffrättsliga skyddet för tjänstemän. När det gäller förslagen gällande minskad exponering av offentliganställdas namn och ett starkare skydd för uppgifter om offentliganställda anser vi att utredningens förslag inte är tillräckliga. Lännsstyrelsen önskar att vissa av förslagen hade varit mer proaktiva i stället för reaktiva. Arbetsgivaransvaret och arbetsmiljön för de offentliganställda beaktas nästan inte alls i utredningens förslag.

Avsnitten 6 – 11 Skyddet för tjänstemän och myndighetsutövningen med mera

Lännsstyrelsen tillstyrker förslagen som lämnas i dessa avsnitt. De är ett steg i rätt riktning och det är positivt att det allmänna tydligt markerar att brott mot tjänstemän över lag är kvalificerade former av andra brott. De föreslagna ändringarna kommer dock troligen inte att avskräcka de som begår dessa brott, eller på något annat sätt försöker påverka tjänstepersoners myndighetsutövning på ett otillbörligt sätt.

Som utredningen skriver kan det i förlängningen bli svårt för Lännsstyrelsen att rekrytera och behålla medarbetare om inte skyddet för de statliga tjänstepersoner stärks, bland annat på sätt som här föreslås. Lännsstyrelsen konstaterar att medarbetare inom vissa verksamhetsområden redan idag utsätts för sådan påverkan från enskilda

och organisationer, att det inte går att utesluta att detta kan påverka beslut som myndigheten fattar.

Länsstyrelsen vill även framhålla att reglerna om förundersökningsbegränsning i 23 kap. 4 a § rättegångsbalken, som gör att polis och åklagare under vissa förutsättningar lägger ner en förundersökning om misstänkt brott, också kan leda till en problematik för Länsstyrelsens medarbetare. Vi har noterat att när det gäller de polisanmälningar som Länsstyrelsen gjort avseende bland annat hot eller förgripelse av tjänsteman, som riktat sig mot någon av våra medarbetare, så läggs dessa förundersökningar ofta ner relativt snabbt. Det visar sig nämligen vara vanligt att den misstänkta individen ofta redan utreds för en mängd andra brott. Bedömningen från polis och åklagare blir då att straffet inte skulle påverkas om man utreder ännu ett brott, och därmed läggs Länsstyrelsens anmälan ner. Rent processekonomiskt kan det bedömas rimligt, men för våra medarbetare leder detta till frustration och en känsla av att deras upplevelse av hot och kränkning inte tas på allvar av rättsväsendet.

Avsnitt 13 Minskad exponering av namn i beslut och andra handlingar som dokumenterar åtgärder

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att beslutsfattare och andra tjänstepersoner inte ska vara anonyma i sin myndighetsutövning. Vi tycker dock inte att utredningens förslag angående under rättelse om beslut och användningen av tjänstgöringsnummer vid dokumentation är tillräckligt långtgående.

Utredningen refererar vid ett antal tillfällen till den hemställan som Länsstyrelsen i Stockholms län skickade till regeringen (skrivelse den 17 april 2023, Stärkt medarbetarskydd). Länsstyrelsen i Stockholms län efterlyste en ordning där namn i dokumentation i verksamheten kan ersättas med tjänstgöringsnummer. Övriga länsstyrelser ställde sig bakom hemställan. Vi anser att utredningen borde fäst större vikt vid den problematik som beskrivs där.

Länsstyrelsen vill även framhålla att det kan finnas fler verksamhetsområden där våra medarbetare utsätts för hot och trakasserier och som idag inte kan få ett särskilt tjänstekort enligt bestämmelserna i 4 § andra och tredje stycket i förordningen (1958:272) om tjänstekort. I Länsstyrelsens uppdrag ingår exempelvis att utöva tillsyn över gränsöverskridande avfallstransporter. I uppdraget ingår även att utfärda förelägganden och förbud samt besluta om miljö sanktions-

avgifter. På området finns tyvärr numera oseriösa aktörer, vilket leder till att risken för hot, våld och trakasserier för Länsstyrelsens medarbetare bedöms som allt högre. Dessa medarbetare ingår emellertid i kretsen som omfattas av den personaladministrativa sekretessen enligt 39 kap 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) samt 10 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641). Länsstyrelsen anser att även denna grupp borde omfattas av regleringen i förordningen (1958:272) om tjänstekort.

När det gäller underrättelse om beslut föreslår utredningen att det ska finnas en möjlighet att utelämna namn på beslutande, föredragande och medverkande om det kan befaras att personalen kommer att utsättas för våld eller annan allvarlig olägenhet. Länsstyrelsen tror inte ändringen kommer att få avsedd effekt eftersom det räcker med ett telefonsamtal eller ett mejl för att få kunskap om namnen. Vi tror tvärtom att det kan leda till irritation och misstänksamhet hos den enskilde. Utredningen menar att det ska göras en bedömning från fall till fall, vilket kommer att leda till att personer behandlas olika. Detta gäller inte minst i de situationer när beslut meddelas direkt i samband med en kontroll eller inspektion. Det kan då handla om mycket ingripande beslut som riktar sig mot personer som lider av psykisk instabilitet, personer i desperation eller personer med visst våldskapital. En situation med stress och upprördhet kan uppstå, vilket försvårar möjligheten för tjänstepersonen att göra en väl avvägd bedömning av om namn på föredragande och beslutande bör utelämnas eller inte.

Länsstyrelsen anser, i likhet med det särskilda yttrandet som skrivits av experten Ellinor Eriksson, att utredningen också skulle ha fått möjlighet att utreda om att myndigheterna själva kan få bestämma om en underrättelse ska innehålla uppgifter om namn på de tjänstepersoner som deltagit i avgörandet eller inte. Den enskilda ska i sådana fall kunna kontakta myndigheten för att få svar på eventuella frågor om beslutet. En fördel med en sådan lösning är möjligheten för verksamheten att tona ned omständigheten att tjänstepersonernas namn inte anges på grund av den enskildes agerande eftersom verksamheten då endast följer sina normala rutiner.

Länsstyrelsen ställer sig även bakom Ellinor Erikssons bedömning att samtliga yrkeskategorier som omfattas av regleringen om särskilda tjänstekort skulle kunna omfattas av en bestämmelse som innebär att dokumentationen kan fullgöras genom angivande av ett tjänstgöringsnummer. Länsstyrelsen anser att en sådan avvägning vore proportionerlig då myndigheten redan vid bedömningen av

behovet av ett särskilt tjänstekort har tagit ställning kring risken för att den offentliganställda, eller närstående till hen, utsätts för hot eller våld. Precis som experten Ylva Marsh skriver i sitt särskilda yttrande kommer det att finnas en spårbarhet till den person som vidtagit åtgärden genom att tjänstenumret är kopplat till den offentliganställdes namn. Tillsynen av myndighetens och enskilda tjänstepersoners arbete kommer därför inte att försvåras.

Länsstyrelsen inser att användningen av ett tjänstenummer kan komma att innebära ytterligare ett moment i administrationen i de fall då enskilda hör av sig till myndigheten för att få information om vem eller vilka som deltagit i ett beslut. Länsstyrelsen ser dock att detta endast skulle ha en marginell påverkan på resursåtgång och arbetsbelastning. Användningen av tjänstenummer inte skulle försvåra utlämnandet av allmänna handlingar.

Avsnitt 14 Skydd för uppgifter om offentliganställda

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning i avsnitt 14.14.2 att det är angeläget med en översyn avseende möjligheten att inskränka grundlagsskyddet för söktjänster som offentliggör personuppgifter. Dessa söktjänster möjliggör, på ett enkelt sätt, kartläggning av offentliganställda och deras närstående. Om den utredningen inte lämnar förslag på förändring i denna del, anser Länsstyrelsen att de förslag som lämnas i aktuellt betänkande inte ger ett tillräckligt starkt skydd.

Länsstyrelsen instämmer inte i utredningens bedömning att den nuvarande personaladministrativa sekretessen inte bör ändras (avsnitt 14.14.1). I stället ska det alternativa förslaget, som lämnas i avsnitt 14.15, om ett starkare skydd ska implementeras. Vi anser även att ett omvänt skaderekvisit bör användas i det föreslagna fjärde stycket, precis som man gör i 39 kap 3 § tredje stycket offentlighets- och sekretesslagen.

Utredningen beskriver noggrant utvecklingen som skett under flera års tid med en allt högre utsatthet för personer som arbetar i offentlig verksamhet. Länsstyrelsen känner tyvärr igen denna utveckling och kan konstatera att våra medarbetare i allt högre grad utsätts för olika former av angrepp genom direkta hot och trakasserier. Medarbetare har fått hotbrev skickade till sin hemadress (i ett fall pistolkulor), post-it lappar har fästs på medarbetares bilar utanför arbetsplatsen liksom andra hot i form av e-post, sms och telefonmed-

delanden med mera. Länsstyrelsen upplever också en ökad hotbild, bland annat genom pulverbrev som sändes till samtliga länsstyrelser under våren 2023. Det finns en negativ trend med olika Facebook-grupper som bedriver kampanjer mot Länsstyrelsen genom att skriva hotfulla inlägg på sociala medier.

Länsstyrelsens breda uppdrag gör att vi är synliga inom många områden som på olika sätt berör människors vardag. Vi utövar tillsyn inom en mängd områden, såsom penningtvätt och säkerhetsskydd. Vi är involverade i beslut rörande klimat och energi, miljö och natur. Länsstyrelsen är även högsta civila totalförsvarsmyndighet. Vår bedömning är att behovet av att skydda medarbetare inom fler områden än vad som framgår i detta betänkande kommer att öka.

Mot bakgrund av detta önskar Länsstyrelsen att vissa av förslagen hade varit mer proaktiva i stället för reaktiva. Arbetsgivaransvaret och arbetsmiljön för de offentliganställda beaktas nästan inte alls i utredningens förslag. Vi ser stora utmaningar med att rekrytera och behålla kompetens och ytterst att kunna utföra vårt uppdrag, när det inte finns ett bättre skydd för offentliganställda.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektören Jörgen Peters med länsjuristen Ulla Bäckekihl som föredragande. I den slutliga handläggningen har också tillförordnade rättschefen Helena Schultz medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia

ju.L4@regeringskansliet.se